

Sygn. akt I UK 311/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania B. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 stycznia 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 7 grudnia 2012 r.,

1. oddala skargę,

2. przyznaje adwokatowi A. K., Kancelaria Adwokacka od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego kwotę 120 zł (sto dwadzieścia)powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 30 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Ł. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 23 sierpnia 2010 r. i przyznał B. M. dalsze prawo do pobieranej od dnia 1 marca 1994 r. renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 grudnia 2011 r. Ustalenie utrzymywania się niezdolności do pracy Sąd pierwszej instancji oparł na dowodzie z opinii biegłych lekarzy neurologa, kardiologa oraz urologa, opartych na rozpoznaniu przebytego w 1993 r. udaru krwotocznego z objawami niedowładu lewej kończyny górnej oraz padaczki z napadami uogólnionymi. Sąd ocenił, że ubezpieczona nie jest niezdolna do wykonywania prac niewymagających pełnej sprawności fizycznej oraz prac biurowych, lecz do cięższej pracy fizycznej oraz pracy na wysokości, przy maszynach w ruchu ciągłym, przy środkach żrących i parzących oraz nie może kierować pojazdami mechanicznymi. Może wykonywać prace lekkie, niewymagające pełnej sprawności ruchowej albo w charakterze pracownika umysłowego bez kwalifikacji.

Sąd Apelacyjny, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił apelację organu rentowego i wyrokiem z dnia 7 grudnia 2012 r. zmienił zaskarżony wyrok, oddalając odwołanie. Za trafny uznał zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. przez wydanie wyroku na podstawie nieprzekonującej i nierzetelnej opinii biegłego neurologa i niedopuszczenie wniosku organu rentowego dowodu z opinii innego biegłego tej specjalności. Po uzyskaniu ustnej opinii uzupełniającej biegłego z zakresu neurologii, który wskazał, że główną przyczyną niepełnosprawności ubezpieczonej nie jest padaczka, lecz niedowład lewej ręki, i jednocześnie stwierdził, że nie oceniał dokładnie jej funkcji, biorąc pod uwagę dotychczasowe stanowisko tego biegłego, Sąd Apelacyjny uwzględnił wniosek apelacyjny i dopuścił dowód z opinii innego biegłego neurologa oraz z urzędu dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu ortopedii na sporną w sprawie okoliczność częściowej niezdolności ubezpieczonej do pracy.

Na podstawie uzyskanych dowodów, z pominięciem pisemnej i uzupełniającej ustnej opinii biegłego neurologa w całości, dokonał odmiennych niż Sąd pierwszej instancji ustaleń. Stwierdził, że ubezpieczona jest zdolna do pracy zarobkowej zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji, uwzględniając brak

wyuczonego zawodu, ukończenie liceum ogólnokształcącego oraz dotychczasowe doświadczenie zawodowe w pracy sprzedawcy i pracownika biurowego. Na podstawie uzyskanych w postępowaniu apelacyjnym opinii biegłych stwierdził, że ubezpieczona przystosowała się i zaadaptowała do niepełnosprawności ręki, której niedowład nie upośledza czynności tego narządu w stopniu dającym podstawę do orzekania o niezdolności do pracy zarobkowej zgodnie z kwalifikacjami (art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Skarga kasacyjna ubezpieczonej, obejmująca wyrok Sądu drugiej instancji w całości, zawierała wniosek o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Została oparta na podstawie obrazu przepisów postępowania „przez nieuwzględnienie dyrektywy wynikającej z art. 162 k.p.c. i rozpoznanie zarzutu apelacji dotyczącego naruszenia art. 233 k.p.c. pomimo sprekludowania tego zarzutu, w tym przeprowadzenia postępowania dowodowego przekraczającego inicjatywę dowodową organu rentowego w kierunku potwierdzenia zarzutu apelacji, z naruszeniem zasady kontrydiktoryjności procesu oraz zasady równego traktowania jego stron”. Skarżąca podkreśliła, że Sąd drugiej instancji dopuścił dowody z opinii biegłych zarówno na wniosek strony skarżącej, jak i z urzędu, prowadząc postępowanie w kierunku uzasadnienia zarzutu apelacji naruszenia art. 233 k.p.c., a jednocześnie oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika ubezpieczonej, mimo że nie wszystkie okoliczności zostały rozstrzygnięte. Wskazała również na naruszenie prawa materialnego – art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez przyjęcie, że nie jest częściowo niezdolna do wykonywania pracy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Uchybienie przez Sąd pierwszej instancji przepisom postępowania, polegające na wydaniu postanowienia, które może być zmienione lub uchylone stosownie do okoliczności, może być skutecznie zarzucane w dalszym toku

postępowania, a więc także w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia oraz w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym, tylko wówczas, gdy strona zwróciła na nie uwagę sądu w toku posiedzenia, a w razie nieobecności - na najbliższym posiedzeniu, chyba że niezgłoszenie zastrzeżenia nastąpiło bez jej winy albo chodzi o przepisy prawa procesowego, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu (art. 162 k.p.c.; por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006 nr 9, poz. 144 i powołane tam orzecznictwo oraz uchwałę z dnia 27 czerwca 2008 r., OSNC 2009 nr 7-8, poz. 103). Jeżeli przyjmuje się, że jednym z celów tej regulacji jest zapobieganie nielojalności procesowej i niedopuszczenie do celowego tolerowania przez strony uchybień procesowych sądu, z zamiarem późniejszego wykorzystania ich w środkach odwoławczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2006 r., II CSK 229/06, niepubl. i z dnia 10 lutego 2010 r., V CSK 234/09, niepubl.), to należy przyjąć, że możliwość, a właściwie konieczność zgłoszenia zastrzeżeń do czynności sądu w trybie przewidzianym w art. 162 k.p.c. obejmuje również postanowienia o odmowie przeprowadzenia dowodu, którymi - zgodnie z art. 240 § 1 k.p.c., sąd nie jest związany i stosownie do okoliczności może je uchylić lub zmienić (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2010 r., II PK 127/09, Monitor Prawa Pracy 2011 nr 1, s. 33).

Zaskarżenie wyroku w całości oznaczało, że sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny powinien ponownie rozpoznać sprawę w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), bez pozostawiania poza oceną okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą wniosku. Spełniając ten postulat, obowiązany był dokonać ustaleń faktycznych spójnych z przepisami prawa materialnego; mógł ich dokonywać na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.), jak też mógł uwzględnić nowe fakty oraz przeprowadzić także te dowody, które strona mogła powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (art. 381 k.p.c.; por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2000 r., I PKN 28/00, OSNAPiUS 2002 nr 7, poz. 161). Dokonując własnych ustaleń i dopuszczając dowody z urzędu (art. 232 *in fine* k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.), Sąd drugiej instancji nie był ograniczony – dotyczącym stron – zakazem

wynikającym z niezwrócenia uwagi sądu na uchybienia przepisom postępowania (art. 162 k.p.c.; por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r., II PK 215/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 106 i z dnia 2 lipca 2009 r., I UK 37/09, Lex nr 529678).

W skardze kasacyjnej nie postawiono zarzutu opierającego się na naruszeniu art. 232 k.p.c. (skarżąca odwołała się do tego przepisu tylko we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania), natomiast ujęty w podstawie skargi zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. był niedopuszczalny (art. 383³ § 3 k.p.c.).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.), zasądzając na rzecz pełnomocnika skarżącej z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej wynagrodzenie według norm przepisanych (§ 19 w związku z § 12 ust. 2 i 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).